

FACKFÖRENINGENS RÖRELSEN

ORGAN FÖR LANDSORGANISATIONEN I SVERGE

REDAKTÖR: SIGFRID HANSSON

INNEHÅLL:

ANMÄLAN
LANDSORGANISATIONEN 1920
CARL LEGIEN
INDUSTRIELL DEMOKRATI
 Av fil. d:r *Ernst Wigforss*
MOT SPLITTRINGSFÖRSÖKEN
FRÅN FACKFÖRENINGSVÄRLDEN
LITTERATUR

UTGIVARE: LANDSSEKRETARIATET STOCKHOLM

MÄLAREPROVINSERNAS BANK

GRUNDAD 1847.

Fonder c:a Kl. 67,000,000:—

Huvudkontor i Stockholm, Drottninggatan 5. Tio avdelningskontor.

Kontor i landsorten:

Alfta	Färila	Kärböle	Ramsberg	Tärnsjö
Arboga	Gnarp	Köping	Sala	Uppsala
Arbrå	Gnesta	Lillherdal	Sandarne	Stora Torget
Bergby	Grängesberg	Lidingö villastad	Sandviken	Drottningg. 2.
Bergsjö	Guldsmedshyttan	Lindesberg	Sköllersta	Viksjöfors
Bollnäs	Gävle	Linköping	Smedjebacken	Våmhus
Borlänge	Hallsberg	Ljusdal	Sollerön	Vänjan
Delsbo	Heby	Ljusne	Strömsholm	Västanfors
Edsbyn	Hjortkvarn	Los	Stugsund	Västerfärnebo
Enköping	Hudiksvall	Ludvika	Strängnäs	Västerås
Eskilstuna	Hästo	Mariestad	Sundsvall	Ytterhogdal
Falun	Järbo	Mora	Sveg	Älvkarleö
Fellingsbro	Järvsö	Nora	Sönerala	Överhogdal
Finnerödja	Kalmar	Norberg	Söderbärke	Örebro
Fjugesta	Kilafors	Norrköping	Söderhamn	
Flen	Kohlswa	Nyköping	Södertälje	
Franshammar	Kopparberg	Ockelbo	Tallåsen	
Frövi	Kumla	Ovanåker	Tierp	
Furudal	Kungsör	Pålsboda	Torsåker	

A N M Ä L A N.

Med detta nummer inleder Fackföreningsrörelsen sin första årgång. Tidskriftens program meddelades i det provnummer, som utsändes i början av november i fjol. Av såväl ifrågavarande nummer som de därpå följande provnumren torde ha framgått, att tidskriften vill bliva en värdefull informationskälla för dem, vilka önska inhämta upplysningar om fackföreningsrörelsen här hemma och i utlandet och studera de problem, som direkt eller indirekt beröra denna för varje dag allt mäktigare rörelse. Det vänliga mottagande, som tidskriften rönt i fack- eller industriförbundens tidningar som ock i den socialdemokratiska dagspressen, ingiver förhoppningar om, att den skall finna intresserade vänner i alla fackföreningar och verkstadsklubbar och erhålla en spridning, som skall göra det möjligt för densamma att fylla sin uppgift såsom upplysningsbärare i vida kretsar inom arbetarevärlden.

Redaktionen har lyckats intressera flera inom arbetarevärlden verksamma män att medarbeta i tidskriften. I detta nummer påbörjar fil. dr Ernst Wigforss en artikelserie, vari han kommer att belysa den industriella demokratis problem och redogöra för de åtgärder eller förslag till åtgärder, som framkommit i utlandet i syfte att lösa dessa problem. De ekonomiska spörsmål, som anknyta sig till den nu pågående diskussionen i tullfrågan, komma att behandlas i några artiklar, författade av förre finansministern, fil. dr Rickard Sandler. Läget på arbetsmarknaden och arbetslöshetsproblemen bli föremål för några artiklar av Måleriarbetareförbundets förre förtroendeman, assistenten hos Socialstyrelsen Oskar Hagman, arbetsrådet C. E. Tholin kommer att meddela de erfarenheter och rön, som gjorts angående åttatimmarslagens tillämpning och försäkringsrådet Olof Carlsson har lovat att hålla tidskriftens läsare à jour med behandlingen av de frågor, som gälla tillämpningen av olycksfallsförsäkringslagen.

För att göra det möjligt för tidskriftens läsare att få en överblick över förhållandena inom fackföreningsrörelsen i utlandet och följa de frågor, som där ställas under debatt, skall tidskriften med-

delat upplysningar och fakta ur den rika tidskriftslitteratur, som står till förfogande. Åtgärder ha därjämte vidtagits i syfte att komplettera dessa fakta med korrespondenser från med dessa frågor förtrogna personer i utlandet.

Tidskriften utkommer varje vecka med minst 16 sidor text. Vid årets slut komma alltså abonnenterna att förfoga över en 800 à 900 sidor stark volym, innehållande en värdefull samling fakta angående fackföreningsrörelsen här hemma och i utlandet samt ett rikt material, belysande aktuella socialpolitiska och ekonomiska spørsmål.

Prenumeration kan ske vid varje postkontor i riket. Prenumerationsavgiften är satt så låg som till 10 kr. pr helår, vartill kommer kr. 1: 10 som postavgift, vadan årsavgiften alltså belöper sig till kr. 11: 10. För tre kvartal blir avgiften kr. 8: 90, för halvår kr. 6: 15 och för ett kvartal kr. 3: 45, däri inberäknat postavgiften.

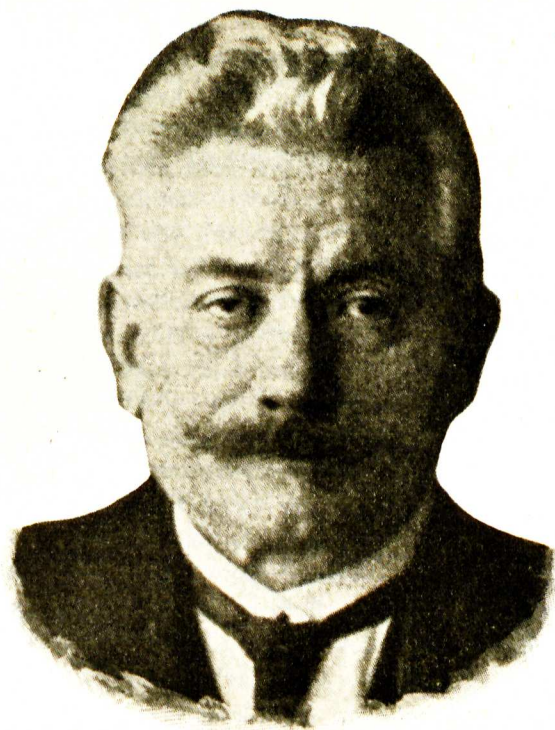
Varje fackförening, varje verkstadsklubb och varje verkligt intresserad fackföreningsmedlem bör vara prenumerant på Landsorganisationens tidskrift Fackföreningsrörelsen.

Prenumerantsamlare erhålla mot insändande till Landssekreteriatet av postens prenumerationskvitto följande ersättning: för varje helårsprenumerant kr. 1: —, för varje trekvartalsprenumerant kr. 0: 75, för varje halvårsprenumerant kr. 0: 50 och för varje kvartalsprenumerant kr. 0: 25.

LANDSORGANISATIONEN 1920.

Liksom under de närmaste föregående åren har Landsorganisationen under följande år avsevärt ökat sitt medlemsantal. Exakta siffror föreliggas visserligen endast beträffande de tre första kvartalen, men enbart dessa visa en ökning med nära 25,000. Antalet medlemmar utgjorde den 30 september 1920 283,194 och antalet under Landsorganisationen sorterande fackföreningar 2,798. Motsvarande siffror den 30 september 1919 voro 248,505 och 2,549. Ökningen under perioden 30 sept. 1919—30 sept. 1920 utgjorde alltså vad angår medlemsnumerären icke mindre än 34,689 och beträffande antalet fackföreningar 249. Det största förbundet, Metallindustriarbetareförbundet, ägde den 31 oktober 1920 omkring 70,500 medlemmar och det näst största, Grov- och fabriksarbetareförbundet, 51,257.

Landsorganisationen har under 1920 utbetalt 1,129,428 kr. i lockout-understöd, mot 99,558 år 1919. Man beräknar att samtliga förbunds utgifter i form av konfliktunderstöd under 1920 belöpa sig till i runt tal 10 miljoner kr., varav ungefär hälften utbetalats av Metallindustriarbetareförbundet.

C A R L L E G I E N.

Den tyska fackföreningsrörelsen har förlorat sin främste man. Carl Legien har ryckts bort från sitt ansvarsfulla och under så många år förtjänstfullt skötta värv inom de tyska arbetarnas stora fackliga landsorganisation. Den internationella fackföreningsrörelsen har med denne kunnige och erfarne organisatörs bortgång förlorat en av sina bästa förkämpar.

Carl Legien tillhörde den generation, på vars lott det föll att lägga grunden till den moderna fackföreningsrörelsen. För det arbetet krävdes mod, kraft och uthållighet. I Tyskland försökte de makthavande hänsynslösare än i de flesta andra europeiska länder förhindra detta arbete. De på Bismareks initiativ stiftade undantagslagarna ställde stora krav på dem, som stodo i spetsen för den tyska arbetarörelsen under genombrottsåren. Carl Legien var en av dessa män. Redan som ung arbetare, utövare av svarvareyrket, ställde han sina krafter till rörelsens förfogande. Då undantagslagarna äntligen avskaffades år 1890, tog han initiativ till bildandet av en landsorganisation för de fackförbund, vilka hade skapats

trots myndigheternas och arbetsgivarnas bemödanden att förhindra fackföreningsrörelsens utveckling. Han hedrades också med ordförändskapet inom denna centralorganisation, och det visade sig snart, att just han var mannen att leda arbetet inom densamma.

Det dröjde icke många år förrän denna organisation kunde räkna sin medlemsnumerär i miljontal, och tack vare den utomordentliga duglighet, som utmärkte dess främste man, kom den även att bilda stommen i den internationella sammanslutning, som senare kom till stånd mellan de olika ländernas fackliga landsorganisationer. Carl Legien framträdde även här som den initiativrike, framsynte och kraftfulle ledaren. Åt honom anförtroddes det grannliga uppdraget att fungera som internationalens sekreterare, d. v. s. på honom lades den ingalunda lätta bördan att förmedla förbindelserna mellan de olika ländernas organisationer, att sammanjämka de divergerande meningarna och att jämna vägen för ett fruktbarande internationellt samarbete. Han lyckades även med denna uppgift, förtroendet till honom växte och han skulle säkerligen ha fått fortsätta sitt arbete inom det internationella sekretariatet, därest icke världskriget inträffat och lagt ööverstigliga hinder i vägen. Men trots världskriget försökte Carl Legien i det längsta hålla sekretariatet i funktion. Så snart förutsättningar för ett återknytande av de internationella förbindelserna voro för handen, var han den ivrigaste att medverka till att reparera de skador, som hade tillfogats fackföreningsinternationalen. Han deltog sålunda i rekonstruktionsarbetet vid kongressen i Amsterdam 1919 och var med vid den stora och betydelsefulla Londonkongressen för ett par månader sedan.

Icke blott fackföreningsrörelsen har tillgodogjort sig hans arbetskraft och eminenta organisatoriska duglighet. Även på det politiska området har han intagit en framskjuten ställning. Ingen torde vilja förneka att han nedlagt ett förtjänstfullt arbete för socialdemokratin, icke minst under hårdåren omedelbart före och efter den stora revolutionen. Med en del andra fackföreningsledare delar han förtjänsten att ha räddat republiken, den gång denna allvarligt hotades av de Kappska kuppakarna. Sedan många år tillbaka var han ledamot av tyska riksdagen, där han framförallt ägnade intresse åt socialpolitiska frågor. Hans rika kunskaper i dessa frågor gjorde honom särskilt skickad att deltaga i arbetet inom den internationella arbetsbyråns verksamhet. Han var medlem av denna byrås styrelse.

Vi svenska fackföreningsmän stå i tacksamhetsskuld till honom för det intresse han lade i dagen för vår sak under den stora kraftmätningen med arbetsgivaredömet 1909. Det var han, som organiserade den storartade penninginsamlingen under storstrejken, ett av de vackraste uttrycken för den internationella arbetarsolidariteten. Landssekretariatet gav därför säkerligen uttryck åt en enhällig mening inom Landsorganisationen, när det telegraferade till vår tyska broderorganisation:

”Med smärtsam överraskning ha vi mottagit budet om kamrat Carl Legiens bortgång. Vi dela med eder sorgen vid hans bår. Vi känna ej blott förlusten av den fackliga föregångsmannen med den klara, sunda livsynen, den moderna socialpolitikens förkämpe och den fackliga internationalens grundare och nitiske främjare, utan vi känna även saknaden efter den hädangångne goda människan och varmhjärtade vännen och kamraten. Hans minne skall hos oss bevaras och äras.”

Carl Legien var född 1861 i Marienburg, Västpreussen.

INDUSTRIELL DEMOKRATI.

Av fil. d:r ERNST WIGFORSS.

I.

Utgångspunkter.

Finns det överhuvudtaget några i n h e m s k a utgångspunkter för kravet på industriell demokrati? Är inte det hela en främmande planta, som utifrån införts på böckernas och teoriernas väg? Man möter stundom påståendet, att så förhåller sig saken. Och domen tyckes sedan vara klar: ingen livskraft hos oss.

Misstaget ligger inte så mycket i påståendet som i d o m e n. Det kan med viss rätt sägas, att kravet inte brutit fram med någon elementär styrka inom den svenska arbetarörelsen. Det är händelserna ute i världen, som satt lavinen i rullning, och dess återverkan hos oss kan man naturligtvis kalla för reflexer. Men i så fall delar strävan efter industriell demokrati bara öde med alla andra stora rörelser i historien. De bruka inte ha sitt centrum eller sin första genombrottspunkt i utkanterna av civili-

sationen. De ha inte brukat utgå från vårt hörn av världen, men det har inte hindrat, att de kunnat fortplanta sig hit och kanske stöpa om våra samhällsförhållanden ganska fullständigt. Även socialismen var ju en främmande planta, dömd att förtvina i vårt oblidna klimat. Och detsamma har man sagt till och med om den fackliga rörelsen själv.

Det är inte frågan om ursprunget, som är den viktigaste. Det avgörande är frågan om de naturliga förutsättningarna. Vår svenska växtvärld har många plantor, både kulturväxter och ogräs, som kommit till oss utifrån, men frodats förträffligt i den svenska jorden. Och ifråga om den industriella demokratin synes det vara mycket svårt att visa, att det svenska samhället, det svenska näringslivet eller den svenska arbetarörelsen skulle erbjuda sämre betingelser för en kraftig växt, än de främmande trakter varifrån den närmast kommit. Låt oss göra en hastig överblick över de källor, varur den nya strömningen närmast härflyter.

Det är naturligtvis frestande att börja med förklaringen, att industriell demokrati bara är ett nytt och lite främmande namn för en gammal och välkänd sak. Ty strävan efter demokrati inom industrin måste betyda kravet på större inflytande för arbetarna över deras arbetsvillkor, och det har ju varit den fackliga rörelsens erkända mål, ända från den stund då de första organisationerna kunde bildas. I själva verket kan man med stor sanning säga, att den industriella demokratis idéer, sådana de nu hålla på att utformas runt om i världen, ingenting annat äro än en vidare utveckling av idéerna bakom all facklig arbetarörelse. Ty varje försök från fackföreningarnas sida att få vara med och bestämma arbetslön eller arbetstid, varje krav på att ge arbetarna i företaget något inflytande över förhållandena på arbetsplatsen, det är tydligen ett steg i riktning mot att avskaffa arbetsgivarens envælde och begränsa kapitalägarnas allmakt.

Men om fackföreningarnas mål sålunda är att öka arbetarnas inflytande på arbetsgivarens bekostnad, att steg för steg tränga undan kapitalet från dess härskande ställning i företaget, finns det då någon naturlig gräns för denna strävan, innan hela makten ligger i de arbetandes händer? Inte, såvitt man kan se, från ren fackföreningssynpunkt. Så länge man ser striden mellan arbetare och arbetsgivare utslutande från dessa bägge parter egen synpunkt, som en kamp om

makten inom det enskilda företaget eller den enskilda industrien, i vilken kamp ingen utanförstående har rätt eller anledning att blanda sig, så länge synes det slutliga målet för arbetareparten inte kunna bli mer än ett: att till arbetarna och deras fackliga organisationer överflytta hela den makt, som från början vilade i arbetsgivarens händer. Parallellen med kampen för demokrati på det politiska området ligger då ytterligt nära till hands och synes bara bekräfta resultatet. När "folket" väl börjat striden mot "den enväldiga monarken", slår det sig aldrig till ro, förrän det löpt linan ut och "hela makten" lagts i händerna på dess egna representanter.

När vi hunnit så långt ifråga om de konsekvenser, som tyckas följa ur kravet på industriell demokrati, väcker det inte längre vår förvåning, om man på sina håll inom fackföreningsrörelsen ställer sig betänksam och känner den nya strömningen som ett avsteg från en gammal och beprövad taktik. Så länge man håller sig till allmänna talesätt och mer eller mindre abstrakta teorier, går det nämligen mycket bra för sig att framställa kravet på arbetarnas "övertagande av fabriken" såsom en naturlig fortsättning av fackföreningarnas gamla strävanden. Men i praktiken ställer sig saken åtskilligt annorlunda. Och fackföreningsrörelsen har alltid varit en högeligen praktisk rörelse. Den har visserligen inte dragit några teoretiska gränser för sin verksamhet, men den har i praktiken begränsat sina krav på industriell demokrati till vissa områden, och utanför dem har man i regel inte ansett sig våga eller kunna gå. Fackföreningarna ha fått inflytande på arbetslön och arbetstid och en hel del förhållanden på arbetsplatsen, men själva ledningen av industrin har man däremot lämnat tämligen obesuren i arbetsgivarens händer. Man har nog närmast betraktat denna arbetsgivarens makt över ledningen såsom en naturlig följd av de härskande egendomsförhållandena. Den som äger kapitalet, d. v. s. arbetsverktygen, fabriker, maskiner, han har också rätten att bestämma över deras användning. Detta har naturligtvis inte från fackföreningarnas sida inneburit något godkännande av det kapitalistiska systemet. De socialistiska fackföreningsmännen ha nog varit övertygade om att just i denna de enskilda ägarnas makt ligger den djupaste grunden till arbetareklassens ofrihet, till bristen på jämlikhet, bristen på demokrati, och likaledes övertygade om att det är arbetarörelsens uppgift att göra slut på detta tillstånd, att

erövrade friheten, erövrade jämlikheten, erövrade demokratin. Men denna uppgift synes ju endast kunna fyllas genom att i grund förvandla hela det ekonomiska systemet, genom att avskaffa den enskilda äganderätten till kapitalet och ersätta den med samhällets äganderätt. Och att på detta sätt ombilda samhället i socialistisk riktning, det har ju påvilat den politiska rörelsen, inte den fackliga.

Utifrån ett dylikt resonemang ha fackföreningarna liksom funnit sig tillrätta med det kapitalistiska systemet. Utan att erkänna dess berättigande ha de funnit sig i nödvändigheten att ta verkligheten sådan den är och att söka göra det bästa möjliga av en situation, som åtminstone inte omedelbart kunde radikalt förändras. Ståndpunkten har alltså närmast varit den, att lönarbetaren genom sin fackförening skulle förbättra sitt läge redan under det nuvarande systemet, medan han samtidigt på det politiska slagfältet kämpade för att slå hela detta kapitalistiska system över ända. Den som levat sig in i föreställningen om denna arbetsfördelning mellan facklig och politisk rörelse såsom den enda naturliga, är utan tvivel böjd för att med någon misstro uppta försöken att liksom sudda ut gränserna. Man har väl rätt att förmoda, att det var denna syn på saken, som tog sig uttryck inom den fackliga internationalen, då den vid ett par kongresser under 1900-talets första årtionde vägrade att tillmötesgå de franska fackföreningarnas förslag att till behandling upptaga frågorna om antimilitarism och generalstrejk. Dessa problem förklarades höra hemma på den politiska internationalens kongresser, däremot inte på den fackliga.

Men hur djupt rotade dessa uppfattningar än kunna ha varit, ha de likväl fått ge vika inför de sista årens lärdomar. Och man kan inte finna något klarare bevis för det grundliga omslaget inom den fackliga världsrörelsen än i de beslut, som fattades vid den fackliga internationalens sista kongress, i London, november 1920. Både antimilitarism och generalstrejk och direkt arbete för kapitalismens störtande och socialismens seger knäsläddas såsom uppgifter för den fackliga rörelsen. Några citat äro tillräckliga:

”Den internationella fackföreningskongressen förklarar, att fackföreningsrörelsen, vid sidan av sin vanliga verksamhet i syfte att förbättra arbetsvillkoren, måste nationellt och internationellt föra kampen mot kapitalism och imperialism.

Kongressen förklarar, att denna kamp framför allt måste rikta sig mot militarismen i alla dess former; den förklarar att mass-

strejkens vapen och den internationella bojkotten från fackorganisationernas sida äro användbara som verksamma och ändamålsenliga medel i kampen mot reaktionen och för framåtskridandet.”

Och i den enhälliga resolutionen för socialisering heter det:

”Denna omvandling får emellertid inte företagas på så sätt, att den kapitalistiska staten övertager kontrollen över industrierna. Den måste ske under aktiv medverkan av samhället och genom fackorganisationerna och deras representanter. Kongressen fordrar dessutom, att denna omgestaltung förberedes inom de ännu icke socialiserade industrigrenarna, varvid de organiserade arbetarna inom företagen tillförsäkras medbestämmanderätt och kontroll. Kongressen uppfordrar arbetarna i hela världen att för ernående av detta mål utnyttja hela sin ekonomiska och politiska makt.”

Med denna proklamation har den internationella fackföreningsrörelsen i den mest uttryckliga form tagit till orda för kravet på industriell demokrati. Den vill ha fackföreningarnas representanter i ledningen för de socialiserade industrierna, och där enskilda ägare ännu finnas kvar, skola arbetarna tillförsäkras medbestämmanderätt och kontroll. Har man därför utan vidare godtagit den ursprungliga syndikalistiska idén om arbetarna såsom oinskränkta herrar på arbetsplatsen eller inom industrin? Tydligen inte. Man talar om samhällets medverkan, och därmed äro vi framme vid den punkt, där de praktiska diskussionerna ta sin början.

Så länge vi betraktade kampen mellan arbetare och arbetsgivare inom ett företag som deras ensak, kunde vi inte finna någon naturlig gräns för arbetarnas krav att få bli arvtagare till alla den enskilde kapitalägarens rättigheter. Men i samma ögonblick vi rikta in blicken på hela samhällets intressen, ställer sig saken något annorlunda. Det produktiva företaget är ju inte till för sin egen skull, för de enskilda ägarnas skull eller för de däri arbetandes skull. Det är från samhällets synpunkt, eller låt oss kanske säga från konsumenternas synpunkt, närmast till för att fylla behovet av varor, och konsumenternas största intresse är att skaffa industrin en sådan organisation, att den bäst fyller denna uppgift. Det är i hög grad från denna utgångspunkt, som socialister önskat begränsa eller alldeles avskaffa det privata kapitallets makt över företagen, men inte för att lägga denna makt i de enskilda arbetargruppernas hand utan i samhällets.

Vid denna punkt i resonemanget ser man en del av de gåtor klarna, som diskussionen om industriell demokrati har att bjuda

på. Det verkar onekligen i början lite förvirrande, då man finner fackföreningsmän visa betänksamhet gentemot idéer, som bara tyckas vara en naturlig utveckling av den fackliga rörelsens egna principer. Oklarheten ökas, när man träffar socialdemokrater, som inte visa någon större entusiasm över utsikten att på detta sätt få fackföreningarna med såsom direkta medkämpar i striden för socialismen. Och förvirringen synes nå sin höjdpunkt, när man utanför arbetarerörelsen och utanför det socialistiska lägret, bland upplysta arbetsgivare och framstegsvänliga liberaler, möter ganska tydliga sympatier för denna industriella demokrati, som på sina håll inom den socialistiska arbetarerörelsen anses alltför full av risker.

Nu kan man visserligen säga, att socialister under orden industriell demokrati i regel torde tänka sig en åtskilligt radikalare omdaning av det nuvarande systemet, än den som föresvävar arbetsgivaren eller liberalen. Och en del av förklaringen ligger nog däri. Men inte hela gåtans lösning. Den finna vi först, om vi erinra oss, att varken arbetsgivare eller liberaler äro ivriga för att låta samhället eller konsumenterna begränsa den enskilde företagarens rörelsefrihet. Och ju större denna frihet är, desto mera finnes tydligen att dela med sig av åt arbetarna, om det skulle visa sig nödvändigt.

Det är insikten om denna nödvändighet, som kan sägas vara den andra stora utgångspunkten för kravet på industriell demokrati. Mer eller mindre klart börjar man runt om i samhällena få en förnimmelse av, att det kapitalistiska systemet oförändrat inte har kvar mycken livskraft. Dess anspråk på att av samhällena fördragas, trots sina upprörande orättvisor och alla sina övriga svagheter, har detta system endast kunnat grunda därpå, att det åtminstone var en förträfflig form för produktionen och alltså ett medel att öka samhällets rikedom. Men den ständiga striden mellan kapitalets ägare och kapitalets brukare, mellan arbetsgivare och lönarbetare, öppet eller i det fördolda, synes mer och mer ta former, som inte kunna förenas med kraven på en effektiv produktion. Lönarbetaren äger inte sina egna produktionsmedel, han är ställd utanför företaget, saknar intresse för dess utveckling, betraktar dess ledare såsom sina naturliga fiender. Och detta hotar att avskära rötterna till en fortsatt ekonomisk växt. Man måste finna något medel att återförena arbetaren med företaget, att ge honom ett naturligt intresse

för produktionen. Och även bland arbetsgivare börjar man fråga sig, om detta inte skulle kunna ske genom att ge arbetaren något ökat inflytande, genom något mått av industriell demokrati.

Samtidigt har man också på socialistiskt håll fått kännning av samma problem. Det tycks inte utan vidare vara klart, att arbetarna i samhällets företag, i statens företag betrakta ledningen på annat sätt än de vant sig vid att göra i den privata industrien. Solidariteten med samhällets företag, intresset för deras utveckling, för en ökad produktion tyckes inte komma av sig själv. Skulle inte allt detta växa fram, om ledningen av företagen lades mera i de arbetandes egna händer? Kanske det från rent ekonomisk synpunkt kunde löna sig att även i samhällets egna företag söka sig fram på den väg, som brukar betecknas med orden industriell demokrati?

Det är sålunda från skilda källor, som den nya strömningen har sina tillflöden. Vi ha funnit arbetarens omedelbara strävan efter större frihet och självständighet på arbetsplatsen, kapitalistens förhoppningar om förbättrad produktion och därmed en ny period av livskraft för det gamla systemet, liberalens hopp om utjämning av de ekonomiska motsättningarna utan att därför behöva radikalt bryta med enskild äganderätt och enskild företagsamhet, socialdemokratens behov att finna nya och bättre organ för förvaltningen av samhällets företag. I många fall löpa motiven samman och ge varandra ömsesidigt stöd, i andra åter verka de i motsatta riktningar. Man måste ha dem alla i tankarna, då man söker skaffa sig reda i den växlande mångfald av förslag, som alla bruka döpas med det gemensamma namnet: industriell demokrati.

FÖR 10 KRONOR

plus postavgiften erhåller årsabonnent på **Fackföreningsrörelsen** en volym av 800 à 900 sidor värdefull text. Prenumerera omedelbart! Abonnemang sker vid varje postkontor.

MOT SPLITTRINGSFÖRSÖKEN.

Ett trettiofemtal svenska vänstersocialistiska fackföreningsmän ha, med anledning av den av bolsjevikledarna i Moskva utfärdade ukasen angående fackföreningsrörelsens underordnande under det kommunistiska partiet, offentliggjort följande upprop:

”Undertecknade fackföreningsmän, tillhörande det Socialdemokratiska vänsterpartiet, ha ansett det vara vår plikt att i det läge, striden inom det vänstersocialistiska partiet nu kommit, rikta några ord till de fackligt organiserade partivännerna landet runt. Anledningen härtill är främst den, att vi från flera platser i landet — icke minst från trakter, där den klart kommunistiska riktningen inom partiet hittills ansetts vara i majoritet — erhållit underrättelse om att stora delar av de fackligt organiserade, i likhet med oss, bestämt avböja att särskilt i fackföreningsfrågan underordna sig de riktlinjer, som innehållas i de 21 punkterna, vilka partivännerna Kata Dalström och Oskar Samuelsson, utan att ha erhållit några direktiv från partiet, godkänt vid Moskvakongressen.

Vissa punkter i dessa teser, särskilt punkterna 9 och 10, vilka beröra fackföreningsrörelsen, äro enligt vårt förmenande omöjliga att av landets fackligt organiserade arbetare accepteras. Härvidlag vilja vi särskilt påvisa, att rörande dessa punkter ingen dispens ifrågasatts av den s. k. partimajoriteten, under det att på andra punkter man ställt i utsikt — dock utan bemyndigande från Moskva — ett undanskjutande av tillämpningen av bestämmelserna. Ett accepterande från vår sida av dessa teser skulle innebära, att vi vilja medverka till ästadkommande av ett definitivt splittrande och försvagande av den fackliga rörelsen i en tidpunkt, då de nedåt gående konjunkturerna nödvändiggöra en ännu starkare sammanhållning mellan arbetarna mot arbetsgivarekapitalet.

Denna vår uppfattning grunda vi icke minst på den övertygelsen, att ett överflyttande till fackföreningarna i ännu större utsträckning av de politiska striderna mellan högersocialister, vänstersocialister och kommunister, vilket påbjödes i ovannämnda punkter, måste taga bort en hel del arbetskraft och energi från den rent fackliga kampen, säkerligen till stor förmöjelse för motståndarna. För vår del ha vi alltid hävdlat, i likhet med vad det socialdemokratiska vänsterpartiet förut lärt, att den fackliga rörelsen måste vara politiskt fristående och varken lyda under det ena eller det andra politiska partiet.

Det är ofrånkomligt, att ett godkännande av de 21 punkterna måste innebära, att vi förplikta oss att arbeta för, att den fackliga rörelsen i Sverge skall underordnas ett visst politiskt parti, det kommunistiska och dettas partiledning, sammansatt av personer, vilka — hur dugliga och kunniga de än

kunna vara på det rent politiska området — dock ej genom sin föregående verksamhet skaffat sig den insikt, som fordras för att leda den fackliga rörelsen här i landet. Det är också ofrånkomligt, att de bestämmelser angående fackföreningsrörelsen, som ingå i de 21 punkterna, tillkommit vid en politisk kongress i Moskva, vid vilken den fackliga rörelsen över huvud taget fått i mycket ringa grad göra sig gällande och särskilt den svenska fackföreningsrörelsen icke på något sätt varit representerad, icke ens den radikalare riktningen inom densamma.

Direktivens innehåll giva också ett tydligt vittnesbörd om, att de skapats efter en viss rysk schablon, som torde vara acceptabel i ett land, där fackföreningsrörelsen är ett direkt underordnat organ under en sovjetstyrelse, vilande på en arbetareklass, som sitter vid makten, men ej användbar i länder, där ställningen är en helt annan och där rörelsens uppgifter och arbetssätt även måste bli helt annorlunda. Det är också ett faktum, att runt om i vårt land och i andra länder har motviljan att acceptera villkoren kommit starkast till synes hos de fackligt organiserade arbetare, som någon längre tid sysslat med fackföreningsspörsmål. Så konstaterades vid de oavhängiga tyska socialisternas kongress i Halle, att ett mycket ringa antal arbetarerepresentanter av detta slag anslöto sig till dessa punkter. Till detta resultat medverkade icke minst den smutskastning, som den ryske kommunisten Sinovjev riktade mot den fackliga Amsterdam-internationalen, som den stora massan av fackligt organiserade arbetare dock tillhöra. Han betecknade nämligen densamma som en gul fackföreningsorganisation med en ledning bestående av personer av sämre slag än vitgardister, en uppfattning som för övrigt vilar på hans okunnighet om västerländska fackföreningsförhållanden och därav följande oförmåga att bedöma dessa.

Vi omfatta visserligen den uppfattningen, att det fackliga arbetet icke får uteslutande vara en kamp för erhållande av en eller annan löneförhöjning, utan måste radikaliseras och fördjupas efter linjer, som beklagligtvis ännu ej fått majoritet bland fackföreningsfolket eller den nuvarande fackliga ledningen samt att den fackliga striden på många punkter måste omläggas för erhållande av en stridsdugligare organisation och för framskapande av en verkligt socialistiskt betonad klasskampsrörelse. Men vi kunna ej vara med om att göra denna omläggning på ett sådant sätt att arbetarnas sammanslutning i fackförbund och landsorganisation äventyras genom en sprängning av de nuvarande organisationerna samt dessas uppdelning i flera mot varandra kämpande landsorganisationer, förbund och fackföreningar, vilket skulle bli en följd av den förordade taktiken, även om desamma tolkas på det sätt, som skett i Z. Höglunds broschyr: ”Vänsterpartiet och Moskvavillkoren” (sid. 7).

Vi kunna alltså icke vara med om att medverka till en sådan utveckling, i synnerhet som en splittring mellan arbetarna på det fackliga området är farligare än splittring inom det politiska. Vi kunna ej heller vara med om ett sönderingsarbete, bestående i att beteckna vissa fackliga riktningar med det lögnaktiga talet om gula element, ett tal, som måste vidga klyftan mellan de fackligt organiserade arbetarna, vilka stått och fortfarande måste stå skuldra vid skuldra vid konflikter med kapitalet.

Från alla dessa utgångspunkter måste vi bestämt neka att godkänna de ovannämnda teserna, och vi äro övertygade om, att de fackligt organiserade partivännerna runt om i landet skola i likhet med oss, vid den blivande omröstningen inom det socialdemokratiska vänsterpartiet ge sin röst för det förslag, som påyrkar en revision av anslutningsvillkoren, vilket framför allt är nödvändigt med avseende på punkterna om fackföreningsrörelsen."

FRÅN FACKFÖRENINGSVÄRLDEN.

Förbundens arbetslöshetsunderstöd. Typografförbundet har med anledning av den svåra arbetslöshet, som uppstått inom typograffacket, beslutat förlänga understödsperioderna, varjämte en extra uttaxering av 1 kr. pr vecka för helt betalande och 50 öre pr vecka för halvt betalande medlemmar påbudits för en tid av fem veckor. Bageri- och konditoriindustriarbetareförbundet har beslutat att fr. o. m. innevarande års början höja arbetslöshetsunderstödet från kr. 1:50 till 3 kr. pr dag.

Enligt omedelbart före jul offentliggjorda uppgifter angående arbetslöshetens omfattning inom de olika förbunden voro vid den tidpunkten omkring 10 procent av Metallindustriarbetareförbundets medlemmar arbetslösa. Inom Grov- och fabriksarbetareförbundet utgjorde de arbetslösa antal omkring 4,500, inom Sko- och läderindustriarbetareförbundet 650, inom Textilarbetareförbundet 2,500 å 3,000, inom Skrädderiarbetareförbundet omkring 500, inom Måleriarbetareförbundet upp emot 1,000, därav icke mindre än 600 i Stockholm, inom De förenade förbunden 6- å 700, inom Typografförbundet 300, eller 4 procent av förbundets medlemsantal, inom Elektriska arbetareförbundet 300 och inom Bageri- och konditoriindustriarbetareförbundet 510.

Svenska Kakelugnsmakareförbundet är nu trettio år gammalt. Förbundet bildades nämligen den 4 januari 1891. Initiativet togs av Kakelugnsmakarefackföreningen i Stockholm, som på sommaren 1890 lät offentliggöra ett upprop till de inom yrket befintliga fackföreningarna med inbjudan till en kongress. En sådan hölls den 4 januari påföljande år, varvid som sagt förbundet bildades. Vid starten erhöll det endast 7 avdelningar med tillsammans 280 medlemmar.

Förbundet har haft stora svårigheter att kämpa mot. Kakelugnsmakaryrket har, liksom flera andra gamla yrken, fört en ojämn kamp mot industrialiseringen. Antalet utövare av detsamma har minskats starkt under de senaste decennierna. Därtill har i hög grad det i allt större omfattning införda centralvärmesystemet bidragit. Belysande för förhållandena inom yrket är, att medan förbundet år 1907 ägde i runt tal 1,300 medlemmar, kunde det vid slutet av år 1919 endast rapportera endast 481. För yrkets

utövare har förbundet emellertid utträttat mycket gott, och då det nu fyller sina trettio år, förtjänar det en honnör av såväl kakelugnsmakarna som de arbetare inom andra yrken, vilka förstå att värdera ett under ogynnsamma förhållanden utfört organisationsarbete.

Dyrtidstillägget vid privatbanorna. Järnvägarnas skiljedomstol har nu fastställt dyrtidstillägget för personalen vid de enskilda järnvägarna. Domstolens beslut, som dikterats av ordföranden, enär enighet inom domstolen icke kunde uppnås, innebär dels en påbyggnad av den tabell för dyrtidstillägg, som vid förhandlingar mellan parterna under maj och juni 1919 fastställdes att gälla intill dess socialstyrelsens index för ökningen i levnadskostnaderna nått talet 172, dels ock ett för bangrupperna I, II och III fastställt särskilt engångsbelopp.

Påbyggnaden av tabellen för dyrtidstillägg ansluter sig automatiskt till vad fört i avtalet bestämts och är av följande innehåll:

Socialstyrelsens index-tal	% å lön	Familjetillägg		Grundplåt kr. pr dag			
		hustru	barn	bangrupp I	bangrupp II och III	bangrupp IV	bangrupp V
202—193	59	135	45	3.09	2.91	2.20	1.91
192—183	56	120	40	2.96	2.79	2.12	1.84
182—173	53	105	35	2.83	2.67	2.03	1.77

Det särskilda engångsbeloppet utgår med nedanstående procent å fasta lönen för år 1920, inklusive ortstillägg och sådana lönetillägg, varå krigstidstillägg nu utgår, nämligen:

Bangrupp	Särskilt tillägg i procent för ort						
	A och A I	B och B I	C och C I	D och D I	E och E + 30	E + 60 o. E + 90	E + 120 o. E + 150
I	7	8	9	10	11	12	13
II	4	5	6	7	8	9	10
III	2	3	4	5	6	7	8

Den ökning av dyrtidstillägget, som tillkommer personalen på grund av påbyggnaden av tabellen, skall i en post utbetalas så snart ske kan och senast den 15 januari innevarande år. Engångsbeloppet skall utbetalas före januari månads utgång.

Denna reglering av dyrtidstillägget gäller för icke mindre än omkring 20,000 befattningshavare.

Lantarbetarnas tidning. Med den omfattning lantarbetarörelsen numera har gör sig behovet av en tidning, som speciellt ägnar sitt intresse åt lantarbetarnas organisationsverksamhet, starkt gällande. Svenska lantarbetareförbundet är därför att lyckönska, när det nu återupplivat sin tidning Lantarbetaren och sört för, att den fr. o. m. i år utkommer varje vecka. Ett par provnummer utsändes under senare hälften av december månad och

buro vittnesbörd om, att tidningen kommer att bliva en värdefull hjälp för förbundet i dess agitations- och upplysningsverksamhet. Redaktörsskapet har anförtrots åt förbundets förtroendeman, hr Albin Hansson, som, med den kännedom han äger om lantarbetarnas förhållanden, torde äga alla förutsättningar att samla lantarbetarna omkring företaget.

Prenumerationspriset är bestämt till 6 kr. pr år, kr. 4: 50 pr tre kvartal, 3 kr. pr halvår, 2 kr. pr kvartal och 80 öre pr månad, postavgiften häri icke inräknad.

Bokbindareförbundets nionde kongress skall hållas innevarande år. Motioner till kongressen skola tillställas förbundsstyrelsen senast den 1 april.

L I T T E R A T U R.

Sigfrid Hansson: Bidrag till den svenska fackföreningsrörelsens historia. Svenska sko- och läderindustriarbetareförbundet.

”Bidrag till den svenska fackföreningsrörelsens historia” är titeln på en historik över Svenska sko- och läderindustriarbetareförbundet, som i dagarna utkommit. Historiken, som utarbetats av redaktör Sigfrid Hansson, utgör andra delen av den publikation, som förbundet till hufvudstade av sin 30-åriga tillvaro låtit utarbete. Vid förbundets kongress 1919 förelåg första delen, vilken hade betitlats: ”Ur skomakareyrkets historia. En studie över skräväsendet”. Även denna del hade Sigfrid Hansson till författare. Det är värt allt erkännande och manar till efterföljd, att man inom fackförbunden söker samla och bearbeta det materiel från skilda håll, som finnes bevarat och som kan bidra till att ge en helhetsbild av den svenska fackföreningsrörelsen.

Författaren har av det materiel, som stått till hans förfogande, gjort en i hög grad intressant framställning. En mängd människor och händelser möta läsaren, och bokens 240 sidor tala om huru skoarbetarna i sina fackföreningar genom icalitet, offervilja, hänförelse och kamp samt aldrig sviktande tro på sig själva och den sak de förfäktat, påverkat utvecklingen och främjat icke blott sina egna och sin klass' intressen utan även sitt numera industrialiserade yrke.

Boken, som är rikt illustrerad och fått en värdad utstyrelse, bör kunna läsas med god behållning även av andra än det närmast intresserade fackförbundets medlemmar. Den rekommenderas särskilt den yngre generationen av fackföreningsmedlemmar.

E. J.

KOPPARBERGS ENSKILDA BANK

SOLIDARISK BANK

GRUNDAD
1 8 3 5

HUVUDKONTOR I FALUN

Avdelningskontor å de flesta större
platser i Dalarna samt i Stockholm
DROTTNINGGATAN 15

UTLÄNDSKA CHECKAR :-: REMBOURSER

SOCIAL-DEMOKRATEN

är alltid FRÄMST
med nyheter från

fackföreningsvärlden

och från det

politiska livet.

PRENUMERERA på

SOCIAL-DEMOKRATEN!

Bosättningskredit

ordnas fördelaktigast vid
köp av MÖBLER hos

BRÖDERNE LJUNGGREN

Bankaktiebolaget Norden

Alla slag av bankaffärer
Högsta inlåningsränta

LANDSORGANISATIONENS
T I D S K R I F T

FACKFÖRENINGSRÖRELSEN

kostar

för helt år ... kr. 11: 10

» tre kvartal » 8: 90

» halvt år . » 6: 15

» ett kvartal » 3: 45

I dessa belopp är postavgiften inräknad.

Prenumeration sker vid varje
POSTKONTOR

LÄS ANMÄLAN I DETTA HÄFTE!

TULLFRÅGAN

är för närvarande ytterst aktuell. Man söker från visst håll med all kraft förmå fackföreningsfolket att stödja vittgående protektionistiska krav. Under sådana förhållanden gäller det icke blott att *hålla huvudet kallt*, utan också att kunna *bedöma verkningarna* av de olika handelspolitiska systemen samt vid behov *ge skäl* för sin ståndpunkt. - - - -

Den *klaraste* och *mest intresseväckande* framställning av det viktiga problemet, som finnes på svenskt språk, är enligt pressens enhälliga uttalanden prof. *Eli F. Heckschers* lilla bok

TULLSYSTEMETS FRAMTID

som i bokhandeln kostar blott 1 kr. Den bör läsas av varje fackföreningsmedlem. Boken kan även beställas genom närmaste konsumtionsförening och direkt (vid rekvisition av minst 10 exemplar lämnas rabatt) från

KOOPERATIVA FÖRBUNDETS FÖRLAG
S T O C K H O L M

